СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.



SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 219. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 21 вересня 1933.

VOL. XLI. No. 219. Jersey City, N. J., Thursday, September 21, 1933. THREE CENTS.

БОРОТЬБА ФАШИСТІВ З КОМУНІСТАМИ НА КУБІ

ГАВАНА. — Комуністи використовують боротьбу молоді зі старими за владу і за нові порядки на те, щоби вносити хаос та розбивати робітничі організації. Молодь свідома того, що це все доведе остаточно до інтервенції Злучених Держав. Щоби до цього не допустити і створити сильну диктаторську владу, молодь схиляється до цього, щоби зорганізувати владу на фашистівський лад і розпочати якнайгострішу боротьбу з комуністами. На це погоджуються і деякі консервативні кола.

ВІЗВАЛИ МАЙНЕРІВ ДО РОБОТИ.

ПІТСБУРГ. — Урядовці 5 округа „Юнайтед Майн Воркерс" видали зарядження, яким взивають майнерів вертатись негайно до роботи, бо вугільний кодекс уже підписаний президентом Рузвелтом і нема потреби продовжати „свято". В окрузі є коло 35,000 майнерів.

НЕ ХОЧЕ ЗНИЗИТИ ПЛАТНІ.

ВАШИНГТОН. — Заряд Пенсилвенійської залізниці не хоче знизити платні свому президентови, ні президентови не спішно зі знижкою. Він побирає далі річно $109,000, а з боку уряду поставлено домагання, що платні не повинні переходити висоти $60,000 річно.

ПРАВИБОРИ НА ДАВНІЙ ЛАД.

НЮ ЙОРК. — Тамані Гол зводить важку боротьбу за контролю містом. При правиборах ходить про запевнення вибору її кандидата на мейора й інші уряди. Зі всіх сторін доносять, що вибори відбуто в ошуканчий і насильний спосіб.

ПІЗНАВ БАНДИТА, ЩО ЙОГО ВИКРАВ.

ОКЛАГОМА СІТИ. — ЧарлзУршел, нафтовий магнат, котрий заплатив бандитам, які його були викрали, титулом окупу $200,000, пізнав при розправі проти 12 обжалованих за викрадення того, що його викрав. Є ним Алберт Бейтс, бандит.

Уршел розповідав перед судом цілу історію викрадення, як його возили по фармах 9 днів і держали прикованого нічю до ліжка, затканим вуха ватою та обвязавши очі хусткою.

ХАТНІ МАЛЯРІ СТРАЙКУЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Хатні малярі й декоратори застрайкували в числі коло 15,000 осіб і в той спосіб здержали роботи по домах, готелях і офісах. Домагаються пятьдневного тижня й шістьгодинного дня праці з заплатою $1.65 за годину. Тепер платять їм денно $8 за 8 годин праці.

КОЛИ „НАЙРА" НЕ ДОПИШЕ?

НЮ ГЕЙВЕН. — Д-р Філіп Кебот, професор Гарвардського університету, каже, що акція відбудови краю провалиться, якщо не буде більшого запотребування на товари враз з підвищенням цін. Проф. Кебот називає ґенерала Джансона, адміністратора „Найри", „євангеликом", котрий вірить у добру волю. Та, каже Кебот, коли не допише добра воля, треба буде братися за гострі середники, за силу, бо інакше ніякий уряд на світі, особливо демократичний, не дасть собі ради з такою акцією.

НАСТУПИ НА ЮНІЮ.

ВАШИНГТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, доказує ґенералови Джансонови документами, що фабриканти, хоч підписали кодекси, далі настають на те, щоби мати свої власні робітничі юнії. Вони підступом розбивають юнії Федерації, даючи своїм юніям здогадні користи. Між іншим вираховують у робучий час робітникам той час, який вони тратять на нарадах юнії, якщо ті юнії радять у фабриках і в присутності заступників підприємців.

ЧОМУ ТАК БАГАТО СТРАЙКІВ?

ВАШИНГТОН. — Федерація Праці виясняє, що зорганізоване робітництво є цілою душею за попертя „Найри". Колиж воно виходить на страйк, то тому, що працедавці не додержують умов, які містять у собі підписані ними кодекси.

ЗАБАГАТО ПРОДАВЦІВ.

БОСТОН. — Д-р Езікіл, економічний урядовий дорадник, подає, що мусять піднестися в найближчих роках ціни на сирівці далеко скорше ніж ціни в частковій продажі. Він підкреслює, що ціла біда з теперішньою системою полягає в тім, що маємо забагато продавців. А треба довести до того, щоби на двох продуцентів був один продавець, себто людина, що вимагається розподілом випродукованих товарів.

ДРУКАРІ Й РЕДАКТОРИ СТАВЛЯТЬ НОВІ ВИМОГИ.

ВАШИНГТОН. — Друкарі, репортери, часописні співробітники і редактори домагаються зміни в кодексі „Найри", вимагаючи коротших днів праці й більшої платні, а далі виповідження праці на кілька місяців наперед, залежно від часу, як довго хто працює при газеті.

ДАЛІ АҐІТУЮТЬ ПРОТИ УРЯДУ ДОЛЬФУСА.

В цілій Німеччині знову почалася кампанія проти уряду Дольфуса в Австрії. Противники сучасної влади в Австрії, а сторонники вприводження там гітлеризму й злуки Австрії з Німеччиною, називають австрійського канцлера зрадником німецького народу й т. п. На чолі пропаганди стоїть гітлерівський „ґенеральний інспектор" на Австрію, Т. Габіхт, якого уряд Дольфуса свого часу вислав з Австрії як німецького горожанина, що веде аґітацію проти австрійського уряду.

ПОЛІТИЧНА ПАПУГА.

Із Москви лишуть: В однім селі недалеко Смоленська проходжувалися два тайні агенти. Вправлені їх шпигунські уха зачули нараз лаяння: „Долой большевики". Агенти, почувши такі безличі слова, побігли скоренько за зміцненням, обступили хатинку мужика, щоби, по їх думці, спіймати цілий тайний протикомуністичний збір. Коли на стукання у двері ніхто їм не отворяв, тоді виломили їх. В затишній хаті не застали ані одної живої душі й дуже дивувалися, що винуватці якимсь дивним способом вимкнулися. В цім моменті зачули знов каригідні слова „Долой большевики". Ці слова виговорювала собі цілком спокійненько папуга в клітці. По кількох хвилях надійшов власник хати й немало здивувався небажаними гостьми. Коли його агенти заарештували, тоді мужик розсміявся і оповів їм отсю історію:

Перед 15 роками подарували йому якісь утікачі папугу. Птах призвичаївся дуже скоро до нових обставин, лише не було йому можливо відзвичаїти папугу від лаяння — старої її привички.

Тому, що мужикови агенти не могли доказати противне, а папугу держати під ключем за протикомуністичну ідейність ніяково, пішла ціла ця справа як у воду. Та все нагадували мужика, щоби старався відзвичаїти папугу від каригідної привички.

ПРОПАЛА ЖІНКА Й ДИТИНА.

В Айтуна, Саск., сталася цікава подія. Коли фармер Антін Дорошенко вернувся вечером із місточка на фарму, не застав дома своєї жінки ні 5-літнього сина. Не зважаючи на старанні пошукування, пропавших досі не знайдено.

ВИСИПАЛИ МОГИЛУ В СІЛЬЦІ.

Громадяни Сільця, пов. Дрогобич, висипали під церквою могилу Борцям за Волю України. Дня 6. серпня місцевий парох, о. Юліян Слонський, відправив на цю інтенцію торжественну Службу Божу, а потім посвятив хрест і відправив на могилі панахиду.

САМОВБИВСТВО ЗЛОДІЯ В ЧОРТКОВІ.

21-літний В. Боднар з Борщева був відомий з крадежей на терені того міста. По останній крадежі, яку доконав у військовому магазині, Боднар утік до Чорткова. На одній вулиці окружили його розвідчики, а Боднар, бачучи, що не втече, стрілив собі у висок і згинув на місці.



РОДИНА ВИМАГАЛА ЛЮКСУСІВ; ФАРМЕР ХОТІВ ПОВІСИТИСЯ.

Фред Марска, фармер з дистрикту Карбон, Альберта, признався в суді до намірченого самовбивства й пояснив, що домагання люксусів його родини, не зважаючи на бідні жнива в останніх пятьох роках, спонукали його в присутності родини до рухів, неначеб хотів повіситися. Суддя пустив його на волю з завішеною карою на шість місяців.

ТРАҐЕДІЯ ОПУЩЕНОЇ ЖІНКИ.

Недавно померла в Оттаві (Канада) в міськім шпиталі Василина Бойчук. Померла, зажившии трутини.

Василина Бойчук взагалі пережила низку трагедій і нещасть. Здається, що в її розумінню краще було зажити трутини, ніж так далі жити.

Померша мала 50 літ життя. Вже давніше розійшлася з мужем і осталася без цента при душі і без приятелів, які би їй у потребі помогли.

Недавно тому погорів її дім і її арештували під замітом підпалу, однак не засудили, бо не було підстави до цього. Кілька днів перед смертю Василини Бойчук згинув трагічною смертю її син Фред у копальні ніклю в Коппер, Онт. Тіло погибшого сина привезено до Оттави якраз день перед самогубством покійної. Останніми днями погибша мала клопіт з будівельною компанією, яка поклала морґедж на її реальність. В дні її смерти доньку померлої ограбили на залізничій стації.

Мабуть під впливом того всього Василина Бойчук зажила трутини і в цей спосіб покінчила життя, яке було повне терпінь і нужди.

Покійна походила зі Стрільча, пов. Городенка, Галичина. До Канади приїхала перед 25 роками і жила деякий час у Монтреалі.

ОРАЧ РАЗОМ З ПЛУГОМ І КІНЬМИ ЗАПАВСЯ ПІД ЗЕМЛЮ.

З Праги повідомляють, що недалеко замкової гори в Цеплицах орав на полі селянин. Люди, що переходили коло його поля, бачили, як він орав цілий день свій загін. Одначе вечором селянин не повернувся до дому, а розшуки не дали ніякого висліду. Селянин пропав, як під землю. Здогад цей остався однак дійсністю. В одному місці запалася дійсно під згаданим селянином земля, він упав у глибоку розколину разом з кіньми, а зверги земля так на тому місці засунулася, що й через думку не прийшло нікому, що там лежить живцем похоронена людина.

ХОТЯТЬ ПЕРЕТОПЛЮВАТИ ЗОЛОТО В КАНАДІ.

Американські продуценти золота звернулися до канадійського уряду в Оттаві з просьбою на дозвіл перетоплювати золоту руду, видобуту у Злучених Державах. Колиб канадійський уряд на це згодився, тоді американські продуценти золота будуть пересилати золоту руду до Канади і тут будуть її очищувати.

В Канаді істнує припис, що все золото, яке тут продукується, має бути продане канадійському скарбови. Щодо американського золота, то припускають, що уряд Канади зробить виїмок для американських продуцентів золотої руди і дасть їм дозвіл видобуте в Америці і прочищене в Канаді золото продавати там, де вони захотять.

В останній хвилі доносять, що домініяльний уряд згодився дати дозвіл ввозу золотої руди зі Злучених Держав до Канади, з тим однак застереженням, що тут прочищена руда буде віддана канадійському урядови до перепродажі, як це діється з канадійським золотом.

КАНАДІЙСЬКІ ФАШИСТИ І ЖИДИ В ТОРОНТІ.

Члени молодої організації канадійських націоналістів парадували в Торонті на березі озера при розгорненім прапорі зі знаком свастики. На них кинулася ґрупа жидівської молодежі, яка вирвала з рук фашистів прапор, подерла його на куснi і потурбувала парадуючих. Поліція розгнала врешті одних і других.

Та другий день цею справою займалася рада міста Торонта і поліційна комісія, і в результаті нарад у Торонті видали заказ показуватися публично з прапором свастики.

У СТІП ХРЕСТА НА ПІДЛИСЬКІЙ ГОРІ.

Цьогорічне свято на Підлиській Горі в честь першого Співця Галицької землі, що відбулося в неділю, 13. серпня ц. р., випало слабо. Перешкодила цьому велика хуртовина з дощем, що шаліла цілу ніч з суботи на неділю над цілою Галицькою Волостю. Жахлива громовиця та зливний дощ позадержували в дорозі на Підлиську Гору сотні паломників. Майже цілу неділю було холодно та похмурно і тому ця непевність погоди відібрала останню надію, що свято відбудеться. А всеж таки свято відбулося. Десь біля 11-тої год. вполудне почав сходитися народ з поблизьких сіл. За яку годину прибули коло 3,000 учасників.

Точно в год. 12-тій станув Преосв. д-р Бучко в супроводі 21 священиків на Службу Божу. Співав добре зіспіваний мужеський хор зі Золочева. Проповідь виголосили: одну о. шамб. Юрик зі Золочева, а другу, навіяну великим патріотизмом, сам Преосвящений.

Дуже влучно Преосвящений Іван порівнав у своїй проповіді — „що той день захмарений і понурий, що повисли чорними крилами над землею, немовби достроївся до нашого теперішнього життя-буття..."

З черги відбулася панахида на могилі невідомого Стрільця, що з невеликим березовим хрестом стоїть у підніжі величного залізного памятника-хреста М. Шашкевича.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАПОБІГАЮТЬ ЛАСКИ ФРАНЦУСЬКОГО МІНІСТРА

ФРАНЦУСЬКИЙ МІНІСТЕР ВИХВАЛЮЄ ЛІТВІНОВА ЯК МИРОТВОРЦЯ НА МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ.

МОСКВА (СССР). — Увесь час перебування французьких летунів у Москві на чолі з міністром авіяції проходить в урочистих приняттях та бенкетах, які радянська влада їм улаштовує. Большевики пропонують Французам установити тісну співпрацю на полі авіяції Франції й Росії.

Французький міністер авіяції, Кот, пив за розвиток радянської авіяції та вихвалював Літвінова за те, що той на міжнародних конференціях проводить політику мира. Кот висловив певність, що скорий союз між Францією й комуністичною Росією „забезпечить мир" у цілому світі.

ЛІНДБЕРҐИ ПОЛЕТІЛИ ДО РОСІЇ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Ліндберг та його дружина полетіли з шведського міста Карльскрон до Ленінґраду. Їм доведеться летіти понад Балтийським морем без перерви 600 миль. З Ленінграду Ліндберґи полетять до Москви, а звідти можливо на північ европейської Росії та на північ Сибіру, щоб вияснити можливости російсько-американської комунікації літаками через Аляску.

Радянська влада не буде влаштовувати офіційних принять Ліндберґам, але радянські летуни та місцева влада влаштують урочисту зустріч знаменитому летунови. Після облету півночі Росії Ліндберґ думає вернутися через Амстердам до Злучених Держав на пароплаві.

СЕЛЯНСТВО НА УКРАЇНІ ОСТАТОЧНО ЗАКРІПОЩЕНЕ.

ХАРКІВ (Радянська Україна). — В телеграмі кореспондент нюйорського „Таймса" з Харкова, означеного як „Росія", Дюранті, подає, що большевики вже остаточно перемогли й упокорили собі українське селянство, змусивши його погодитися на колективізацію та комунізацію їх господарств. Дюранті тепер бачить лиш успіх комуністичної влади в боротьбі проти населення, якого ця боротьба коштує великі жертви.

Дюранті запевняє, що він по Україні й північному Кавказі їздив „свобідно" цілих десять днів і тому все добре вистудіював. Та всеж і він признає, що упокорення селян і змушення їх працювати в колхозах ще не скінчило труднощів комуністичної влади і їй доведеться багато працювати, щоб остаточно довершити намічені пляни й перевести повну соціялізацію.

ХОЧУТЬ УТВОРИТИ СОЮЗ ТУРЕЧЧИНИ Й БОЛГАРІЇ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Турецький премієр міністрів, ґенерал Ізмет Паша, та міністер справ закордонних, Тефтік Рушді Бей, поїхали до столиці Болгарії, Софії. Обидва міністри думають заключити там союз Туреччини з Болгарією.

Туреччина щойно цими днями підписала союзний договір з Грецією, а тепер старається підписати такий сам договір з Болгарією. Цим осягнеться на довший час спокій на Балканському півострові.

СОЦІЯЛІСТИ ПІДТРИМУЮТЬ ДОЛЬФУСА.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Лідери соціялістів заявили, що вони підтримують канцлєра Дольфуса в його боротьбі проти гітлерівців. Свої соціялістичні боєві дружини вони ставлять до розпорядимости уряду. Ця підтримка багато значить для Дольфуса, бо коаліційні партії, що створили його уряд і довший час підтримували, тепер значно ослабли.

КЛОПОТИ З ФРАНЦУСЬКИМ ЗБРОЄННЯМ.

ЛОНДОН (Англія). — Премієр Мек Донелд покликав на спеціяльне засідання уряду всіх міністрів, які розїхалися в ріжні сторони Англії на вакації. Засідання це має вислухати звіт помічника секретаря закордонних справ, капітана Едена, в справі його переговорів з французьким урядом про міжнародню конференцію в справі роззброєння.

Капітан Еден щойно вернувся з Парижа й спішно здав звіт Мек Донелдови, який рішив негайно скликати уряд, щоб виробити англійській делеґації на міжнародню конференцію нові інструкції. Як відомо, Франція уперто не хоче зменшувати свого зброєння, але старається добитись контролі над зброєнням інших европейських держав.

ЗМЕНШЕННЯ ЧЛЕНСТВА В РОБІТНИЧІЙ ПАРТІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Підрахунки числа членів англійської Робітничої Партії показали, що тепер її членство виносить усього 2,500,000. А в 1920 році членів партії було зареєстровано 4,500,000.

У звязку з цим приходи й фонди партії значно зменшилися, що тяжко відбивається на політичній діяльности партії. Правда, останніми місяцями замітна тенденція до збільшення числа членів партії.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиӣ і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО НЕГАЙНОГО ПРОТЕСТУ!

Не можна тратити ні одного дня. А треба по всіх місцях усім нашим організаціям піднести негайно протест проти того перфідного нахабства, з яким тепер червона Москва береться закривати той злочин, котрого вона допустилась у минулім році, вигубивши з розмислом голодом міліони українського населення. Отсе день за днем ще далі надсилають тепер з Москви і з Харкова до американських ґазет дописи, в яких далі пишеться, що смішно говорити про якийсь голод на Радянській Україні. Прямо аж з дива не можна вийти, що це сталося? Звідки нагло повстало таке зацікавлення Україною? Чому це часописи й кореспонденти, які жили в Москві і дописували відти по 10 років та нічого про Україну не писали, нараз пишуть і пишуть, і то день за днем, і про ніщо інше, а тільки про те, що на Україні нема голоду.

Це ясне як на долоні, про що тут іде. Москва побачила, що отсе український нарід, від часу свого розгрому, перший раз узявся громадно й з документами та фактами розкривати перед світом московське червоне розбишацтво. Отсе перший раз беремося розкривати перед Америкою справу відношення Росії до України, вже не з політичного, а з чисто людського огляду. І на тім тлі виказуємо, до чого доходить, коли Україна змушена бути в звязку з Росією.

Певно, що коли цьогорічні жнива вдалися, то можливо, що тепер Москва, зі страху перед українським світовим протестом, залишить дещо збіжа й для української людности. Можливо, що тепер не голодують наші браття у такій мірі, як голодували зимою чи весною. Можливо, що навіть не будуть голодувати наступної зими. Припустім, що й так буде. Але чи це зміняє те, що минулої зими Москва вимордувала голодом по обчисленню її власних писак коло 4,000,000 українського населення? Бож пише сам Дюранті, що голод здесяткував населення України. А щож це значить? Чи не міліони загинувших від голоду, і то не від голоду, спричиненого посухою, дощами і т. п., а від голоду, спричиненого політикою Москви супроти України? За українськими обчисленнями, забрала московська політика яких 10,000,000 людей з України. Але хай буде так, як пишуть большевицькі симпатики. То й згідно з ними навіть у Китаю, який має 400,000,000 мешканців, не згинули за один рік стільки людей з голоду, що на Радянській Україні. І ось ту обставину треба вияснити. І для цеї цілі треба скликувати віча, щоб американський уряд знав, кого визнає і кому хоче давати позички.

Е. Онацький.

УКРАЇНСЬКІ ВИСТУПИ НА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНІМ КОНҐРЕСІ СТУДЕНТІВ У ВЕНЕЦІЇ.

(Докінчення)

„Цей Пресовий орґан, користаючи з присутности чисельних українських студентських кольоній по всіх більших центрах студій Зах. Европи, зорґанізував останніми часами інститут власних кореспондентів, які мають обовязок:

„1. Тримати постійний контакт з українськими студентськими орґанізаціями відповідної країни.

„2. Інформувати „Студентський Шлях" про всі вияви студентського життя.

„3. Інформувати „Ст. Шлях" про умови життя і студій.

„4. Входити в зносини з усіма орґанізаціями студентів відповідних країн і — по можливости — співпрацювати в їхній пресі.

„5. Вживати всіх засобів для скріплення звязків між українським студентством та студентством відповідних країн.

„6. Добувати статті чужинецьких студентів для української студентської преси.

„Як бачимо, кореспонденти „Студентського Шляху" робляться ніби представниками українського студентства перед студентськими орґанізаціями відповідних країн і можуть служити для зміцнення тих почувань приязні та взаїмного кращого розуміння, що так лежить на серці українського студентства і є справжньою ціллю студентської преси, зацікавленої в розвитку взаїмного пізнання між народами".

Голова Пресової Конференції, Француз Белянже, висловив в імени всіх присутніх українському делеґатови подяку за цікавий доклад, що є цілком новим і несподіваним вкладом у спільну роботу, — а коли польський делеґат хотів протестувати „проти нападу на Польщу", то зазначив, що протестувати власне нема проти чого, бо „факти є факти" і український делеґат не говорив нічого образливого для Польщі, а вказав лише на „конфіскати студентської преси, що їх польські делеґати певно заперечити не можуть, бо український делеґат показував числа сконфіскованих журналів з відповідними білими плямами і навіть цілими сторінками".

Третій прилюдний виступ українського делеґата мав бути підчас дискусій над конференцією міністра Россоні, товариша голови італійського уряду, який зробив для членів Конґресу відчит на тему „Політика й економія фашизму".

Український делеґат був записаний четвертим у черзі промовців. На жаль, п. Россоні спізнився на свій відчит, який забрав добру годину часу, і, відповівши тром першим промовцям, зазначив, що, на жаль, мусить, за пізним часом, відійти.

На тому засіданню скінчилося, і всі повставали зі своїх місць. Але український делеґат, скориставши з того, що п. Россоні затримався при президентському столі, розмовляючи з представниками влади, поспішився приєднатися до тої групи і, вибравши момент, сказав до Россонія таку коротеньку промову (перше по французьки, а потім по італійськи):

„Ексцеленціє! В імени українського студентства витаю у вас того національного революціонера, що, будучи синдикалістом, зробився автором чудового мотта: **„Батьківщини не відрікаються, її здобувають..."** Українське студентство зробило це мотто своїм. Воно таксамо не відрікається своєї батьківщини, поділеної межи чотирма державами; воно її **здобуває**, і — ми всі твердо віримо в це — **воно її здобуде!..."** П. Россоні палко дякував українському делеґатови за це привитання, що було йому дуже миле.

Підчас Конґресу українська делеґація поширила велику скількість пропаґандивної літератури, яку надіслали їй ЦЕСУС з Праги, Орґанізація Українських Націоналістів з Женеви, П. Андрієвський з Брюселі, Українське Пресове Бюро з Берліна, Українське Бюро з Лондону та Українське Бюро з Риму. Лише чинники УНР не захотіли чимнебудь причинитися до успіху української пропаґанди на Конґресі CIE.

Крім того серед учасників Конґресу поширено спеціяльно для того укладений **„Заклик у справі голоду на Великій Україні".** Подаю його тут у перекладі з французької мови: „ЗАКЛИК ДО УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ МОЛОДІ ВСІХ КРАЇН.

„Товариші!

„Післані на Конґрес CIE в інших цілях, ми не можемо проте стриматися від крику болю:

„Наша батьківщина є загрожена в свойому існуванню.

„Україна вмирає в муках жорстокого голоду!

„Ви читаєте в часописах коротенькі звістки про жахливий голод на Совітській Україні. Але Ви не знаєте **розмірів** катастрофи, бо Совіти ховають правду. Отже, прим., Джонс у „Дейли Експрес", Меджеридж у „Морнінґ Пост", д-р Шілер у своїй доповіді німецькому урядови, проф. Авгаґен в „Ост-Европа" і багато інших приносять нам автентичні й жахливі свідоцтва правди.

„Українська Совітська Република і Кубань минулої зими терпіли на брак поживи, населення мусіло живитися всякими суроґатами і смертність зросла в застрашаючий розмір. Весною села спорожніли; населення виеміґрувало до міст; селяни, що залишилися на місцях, падали з виснаження. Випадки божевілля і людоїдства поширилися. Втікачі, яких розпитував проф. Авгаґен, уважають, що половина українського селянства вигинула.

„Цю катастрофу викликав совітський режім, і вона є політичним, негідним злочином. Україна є ґрунтовно проти комунізму, вона не переставала боротися за свою незалежність. Щоби доконати Українців і опанувати багатствами України, совіти перевели колективізацію господарств. Більше двох третин селянських господарств сколективізовано силоміць, і ця колективізація цілком здезорґанізувала хліборобське господарство. Стягання державою податків натурою (хлібом) позбавили села всяких їстивних запасів. Звідти — голод на Україні, якого Московщина, де колективізація захопила лиш одну третину господарств, як твердить д-р Дей, не знає.

„Брак їстивних припасів на Україні большевики пояснюють злою волею Українців. Тому голод супроводиться ще й терором, який прямує до винищення Українців. Селяни, студенти, Академія Наук, навіть сама комуністична партія на Україні падають жертвою обвинувачень у націоналізмі і їх жорстоко переслідують. Ціль цеї злочинної політики совітів відкрви кореспондент „LE TEMPS", який повідомляє з Москви, що в Москві зорґанізовано під головуванням Муралова комітет **для кольонізації земель України.**

„Злидні, викликані на Україні голодом і терором, далекі від свого кінця. Стан виснаження, в якому знаходиться українське населення, не дає можливости переводити хліборобську роботу. Війська ҐПУ віднимають від селян всі продукти землі і це викликає повстання і криваві розрухи. Харчовий і політичний стан України може лише погіршуватися. Україна, виснажена боротьбою, яку вона провадить проти свого історичного ворога від стільки років, вибивається з сил. Українці, що знаходяться поза її межами, і в тому числі студенти українські, намагаються допомогти своїм братам, що залишилися в краю, орґанізуючи **Український Червоний Хрест.** Передбачається допомога від інтернаціональних орґанізацій.

„Товариші!

„Допоможіть нам у наших зусиллях! Впливайте на громадську думку Вашої країни, звертайте увагу на становище України, притягайте гуманітарні установи до орґанізації інтернаціональної помочі Україні! Допоможіть нам облекшити страждання нашої батьківщини!"

Підпис: „Українська делеґація на Конґрес CIE".

На Конґресі поширено коло сотки цих відозв і вони викликали загальне співчуття та побажання, щоб українське студентство і українська молодь взагалі дійшли колись до такої зорґанізованости і такого впливу серед українських мас, щоби не потребували тої „інтернаціональної помочі", на яку зрештою мало хто й надіється. Всі мають тепер на голові багато власного клопоту і лише відповідають: — „Робіть, ваша доля у ваших власних руках. Докажіть, що ви є варті кращої долі... Ми з вами співчуваємо, але ми — ждемо... Це правда, що голод панує на Україні, — але голод панує і в Китаю, а холера — в Індії. Докажіть, що ви, Українці, маєте право бути без голоду і без холери. Докажіть, що ви, Українці, маєте право бути вільною нацією, маєте право мати власну державу. Ваша доля у ваших власних руках!"

З нагоди першої конференції представників студентської преси влаштовано виставу студентської преси, на котрій і українська студентська преса заняла дуже помітне місце. Виставлено всі студентські часописи, що виходили на протязі останніх десятьох років.

Італійські студентські орґанізації дали бенкет для всіх учасників Конґресу і прикрасили салю бенкету національними прапорами. Український національний прапор приємно милував око...

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.СОЮЗА.

ПРОВІДЕНС і ЦЕНТРАЛ ФАЛС, Р. АЙ.

Збори в справі спільного доктора.

Повідомляється урядників і членів отсих відділів: 73, 93, 177, що після ухвали 18. Головної Конвенції і Головного Уряду У. Н. Союза в справі спільного доктора, я, як делеґат і секретар відділу 177, скликую **спільні збори на неділю, 24. вересня 1933 р. на 3-ту годину пополудни до галі церковної під ч. 54 Пилґрем ул.**

На цих зборах виберетьси спільного доктора для повищих відділів. — Франко Лучка, предс.; Текля Онисько, кас.; Стефан Рекрут, секр.

ЗАКАРПАТСЬКИЙ НАШ БРАТ

просить нас вислати йому **українську книжку,** яка понесе просвіту між села Закарпатської України. Про висилку повідомить редакцію „Свободи", а висилайте на таку адресу:

"Proswita,"
Uzhorod, P. Rus,
C. S. R., Europe.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в пятницю, 22 вересня, в годині 7-ій ввечір, в У. Гор. Клюбі, 29 Джексон ул. Проситься членів вирівнати свої вкладки, щоб ненаражуватись на суспенду. — Гр. Сакала, предс.; В. Мандзій, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що на місячнім мітінґу в неділю, 17 вересня ухвалено взяти участь в святі Українським Дни в неділю, 24 вересня, в Укр. Парку при Dark Lane Park Ave., Linden, N. J. Всі члени мають явитись коло галі церковної в годині 9-тій рано, від галі всі виїдуть босами на означене місце. Також напоминається довгуючих членів, щоби вирівнали свої належитости найдальше до 27 вересня, бо інакше будуть суспендовані. — А. Скоципець, пр.; Й. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

СТАРИЙ МЛИН

Оповідання.

(16)

По обох боках дороги верби і срібні, тепер вже без листя тополі, витягали до неба свої чорні рамена. Далі за ними, припорошені снігом, поля. Ішла жваво, легким кроком, час до часу неначе підскакуючи з утіхи. Мала причину тішитися, бо до хати верталася з думками веселішими, ніж ті, що перед пару годинами морочили її в дорозі до міста. Прикро їй було тільки тому, що не могла побачитися і побалакати з Олексою, котрий коло неї був так близько і з котрим була би зійшлася, як би була ще троха лишилася у приятельки. Та годі було! Не лицювало їй лишатися і таки мусіла на час прийти до власної хати. Кромі того для неї ліпше буде, як приятелька буде боронити її поза її плечима.

Довго ішла, не бачучи на дорозі нікого. Нараз поза собою почула скорий хід. Озирнулася і мороз пробіг по її тілі. Як би була знала, що з сим чоловіком зійдеться в ночи на пустій дорозі, була би лишилася в місті. Зараз за її плечима ступав парубок, який в сих сторонах мав дуже лиху славу. То був Сень Федишин, столярський челядник в Корбові, селі зараз за Синячкою. Федь мав дуже лиху славу і вже нераз був у слідстві за крадіж, та якось все викрутився. Анна цілком непотрібно так дуже злякалася його. Він і не глянувши на дівчину, минув її і пішов, майже побіг далі. Вона всеж таки на хвилю зупинилась, щоби видихатися.

Коли вже троха відпочала і Сень був так далеко, що його кроки затихли, знов пустилася вперед. Не боячися наздігнати Сеня, бо той пігнав дуже скоро, вона стала поспішати скорше, щоби не дуже пізно прийти до хати. Вже мала більшу часть дороги за собою. Перед її очима вже вилискувалася золочена куля під хрестом церковної копули. До хати мала ще які три четвертини години. Ще поступила пару кроків вперед і знов зупинилася, наслухуючи. Від сторони міста почула якісь співи, крики і вигойкування. Голоси ще були далеко, та вона доміркувалася, чиї то голоси й що вони значать.

В торговий день збігалося до міста з цілої околиці також все шумовиння між парубками у всіх сусідних селах. У місті вони в шинках запивалися і пяні вертались домів. По дорозі нападували людей, робили їм всякі пакости, слабших від себе побивали. Анна знала, що як переймуть її, то не лишать в спокою. Вона знала, що парубки Синячки недолюблюють її. Закидають їй, що хоч жебрачка, гонорується. Повторяли ті сплетні, які про неї поширювала родина Гречанів. Небезпека справді була велика. Запиті простаки, вхопивши недолюблену дівчину, яка будьтоби помітувала ними, могли тут, де нема свідків, накоїти багато лиха. Ті думки так її спантеличили, що хоч їй треба було боржій втікати вперед, вона станула і стала думати, що їй діяти: йти далі, чи зійти з дороги на поле і молодих мочимордів пропустити попри себе?

Співи і гойкання наближалися щораз більше. Вже були так близько, що Анна пізнала один голос, який найсильніше вигукував. То був голос Проця Гречана.

— Як той між ними, то мені помилування не буде! — погадала, і ціла обледеніла.

Вже хотіла перескочити придорожний рів, щоби втекти на поле, коли погадала собі, що се їй не поможе, бо перед очима тих, що йдуть дорогою, таки не скриється. Кромі далеко одно від одного розкинених придорожних дерев, на полях при дорозі не було де скритися, бо не було корчів. Очевидно, вже й збіжа не було. Місяць світив так ясно, що парубки були би й на поли побачили її. На своє щастя, поступивши пару кроків, Анна побачила стежку в бік. Вона знала, куди та стежка веде. Тою стежкою можна було зайти до опущеного млина в старім, вже яловім і неродючім саді. Як не в млині, то в саді було де скритися.

Млин мав таку погану славу, що й у днину ніхто не зайшов би до нього. Про те, щоби хто пішов туди в ночи, вже й бесіди не могло бути. Вже верби здовж зарослої буряном доріжки до млина виглядали інакше, як при дорозі і по селах. Анна знала, що в млині буде безпечна від всякої напасти, бо ніхто зі Синячки не важивсь би в ночи зайти до того млина, ані в його садок.

Коли крик парубків ще більше наблизився, Анна не надумувалась довше. Скрутила з дороги на доріжку і пустилася бігцем, щоби якнайскорше забігти в кущі, що заслонили би її перед очима з дороги. Доріжка скоро звузилася у стежку, бо стісняли її по обох боках кущі тернини, сплетені докупи ожинами. Вітки тернини нахилилися над стежкою, мотузки ожин переходили з одного боку стежки на другу. Се був доказ, що туди давно ніхто не ішов. Тернина і ожина загачувалися об спідницю Анни, дерли і спинювали її хід. Вона не завертала, не уставала. На силу пробивалася вперед. Прийшла над річку, що голосно шуміла. Берегом річки ішла далі, від дороги вже закрита кущами. Нарешті станула, бо за припорошеним снігом кущами побачила опущений млин.

Ся страховинна будівля і в білу днину мусіла наганяти людям жаху. І теплий золотий промінь сонця не годен був оживити того розсипуючогося небіжчика. В блідім світлі місяця млин виглядав ще страшніше. То був неначе людськими руками сотворений опир. З даху лишилися тільки крокви, бо ґонти, які вже давно погнили, поздирав і порозкидав вітер. На жердках відкритого стриху ще тепер гойдалися підкидані вітром куснки перегнилого шмаття. У вікнах не було ніодної шиби. Млинське колесо без шприх, котре вже давно не робило своєї служби, стояло неподвижно, хоч вода ще й тепер била на нього, розприскуючися піною на всі боки.

Вже самим виглядом своїм млин відстрашував від себе людей. Ще більше боялись підходити до нього ті, що знали його історію. Мельник був поганий з лиця, понурий, непривітний. Як міг, виминав людей. Як зійшовся з людьми, то або мовчав, або страшно кляв. Казали, що він з нечистим знається, бо від його служби люди довідалися, що хоч не бачили, щоби хто до нього прийшов або відійшов, вони в ночи чули розмову в його спальни. Ті слухи і його поведення з людьми відстрашували тих, що до млина привозили збіже. Прийшло до того, що вже ніхто не ішов до нього молоти. Вся служба вивтікала від нього. Скінчилося так, що він повісився на дереві перед млином.

Висільника не зараз побачили, бо пару днів ніхто не зазирав до млина. Аж один жебрак з дальших сторін заблудив туди і почув страшний сопух, як від падлини. Коли підійшов ближче, побачив висільника. Втік на дорогу і розказав людям, що бачив. Люди боялися іти до млина і звістили жандармерію. Жандарми прийшли, люди з ними. Ніхто не годен був приступити до висільника, так смерділо. Його мясо вже було повне черви. Пізніше лікарі сказали, що він висів цілий тиждень, або й довше. Млин вже мав погану славу на цілу околицю. Тепер люди стали, як звичайно прибільшуючи, розказувати про млин і про душу висільника, яка товчеться по млині, страшні річи. Млин одідичив якийсь далекий свояк і хотів його продати. Коли ніхто не купував і він довідався, яка причина, сам не хотів пускати млина, ані сидіти в млині. І боявся і тяжко йому було покинути те місце, де доси жив. Продажу млина відклав до часу, коли люди забудуть про останнього мельника і про те, що в млині товчеться якась нечиста сила.

Вийшовши з кущів і ставнувши перед тою руїною, Анна не знала, що їй тепер діяти: чи лишитися в кущах там, де стояла, чи сховатися в самім млині. Страшний для інших млин не трівожив її. Їх хата була під кладовищем. З вікна, і коли вийшла в сад, все бачила могили. Саме тому батько виховував її так, щоби жадних духів не боялися, в жадні духи не вірила. Живі, ті, що тепер викрикували на дорозі, були для неї небезпечніші, ніж усі духи всіх старих млинів, всі духи всіх висільників.

Мала хмара надійшла і ставнувши перед місцем, кинула дві великі тіни на ріг млина і на дерево перед ним, на котрім повісився був мельник. Не видко було, не чути було живої душі і кромі шуму води, царила мертвецька тишина. В місци, де Анна стояла, сходилися дві стежки. Обі ішли від головної дороги, тої з міста на Синячку. Одна стежка котрою під млин прийшла Анна, лучила млин з гостинцем від сторони міста. Другою стежкою сходили з дороги в бік ті, що до млина ішли від сторони Синячки. Головна дорога була підставою трикутника. Там, де обі стежки сходилися і де саме тепер стояла Анна, був млин. До тої другої стежки Анна звернула голову вухом і стала наслухувати. Там неначе закашляв хтось. Інший, стоячи там, де стояла Анна, був би з жаху закланцав зубами, гадаючи, що то якийсь дух, або опир, або сам антипко. Гадав би, що ось, ось перед ним стане дух того, що перед роками повісився на отсій гроші перед млином. Анна того не боялася. Вона потерпала, що се буде щось гірше, ніж дух грішного висільника. Коли кашель повторився ближче Анни, вона погадала собі, що той млин може є скритком недобрих людей. (Д. буде).

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЄВИ У ЛЬВОВІ.

Гурток Українців, що звидів в Українськім Павільоні в Шікаґо виставу різьб нашого славного артиста, Олександра Архипенка, підніс думку, що добре би було придбати один з його творів, „Ма-жде", для Українського Національного Музею у Львові.

Отсей високоартистичний твір, який вартує тисячі долярів, відступає п. Архипенко на ту благородну ціль за $1,000.

Твір цей, захований в українських руках і в рідній краю, буде чудовою культурною памяткою з тої великої культурної манифестації, якою є українська участь у Світовій Виставі Поступу.

На ту ціль зложили:

Агафія Бундзяк $5
А. Борак $5
Д. Галичин $5
А. Гулей $5
О. Неприцький-Грановський $5
І. Гельнер $5
Катерина Качмар $1
О. Коцко $5
Д-р А. Т. Кібзей $5
Олена Лотоцька $5
О. Малицький $5
В. Майдзій $5
П. Маційовський $5
М. Мурашко $5
Л. Мишуга $10
Б. Пелехович $5
Р. Слободян $5
В. Шабатура $5
Стефанія Чижович $10
Г. Євусяк $5
Разом зібрано досі $106.

Дальші жертви слати на таку адресу:

DR. L. MYSHUHA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

LATEST AMERICAN PRESS REPORTS ABOUT ARCHIPENKO

(EXCERPTS).

I.

ARCHIPENKO EXHIBITION AT WORLD'S FAIR.

(Chicago Herald And Examiner, June 7, 1933).

By Inez Cunningham.

One of the most important of the art incidentals at the World's Fair is the exhibition of painting and sculpture by Alexander Archipenko at the Ukrainian Pavilion. The pavilion, should you care to go just for the exhibition, is at the very gate of the south entrance of the fair. In it are two rooms devoted to the latest work of this interesting sculptor and painter who has had much reclame in Europe as an American sculptor.

Now he appears as an Ukrainian because his own people are so proud of his work in the new world that they want it for their national building.

* * *

Archipenko is always original in his approach and though romantic is never sentimental. His new sculpture is the most interesting thing he has yet accomplished. One can only describe it by saying that it is the simplification of baroque form used in broken rhythms.

The large figure of a woman occupying the center of the gallery is alone justification for the experiment he is now engaged upon. It is exquisitely beautiful. It is also a vindication of some of his earlier work which lacked the kind of sculptural mass that inhabits this figure for all its tenderness.

In the exposition are a number of beautiful bronzes both in traditional and stylistic form. There are also two fine portraits of an orchestra leader and a scientist which should satisfy even the most academic of tastes and which yet have the strength of the artist's personality in them.

II.

THE ART OF ARCHIPENKO. Woman Exalted.

Exaltation of woman in this materialistic age almost to the plane of sanctification she enjoyed (or, at least, occupied) in the days of the knights and the troubadours is the aim of Alexander Archipenko, sculptor, whose first three figures in a contemplated forty are on public view for the first time, occupying places of honor in his world's fair exhibition in "Ukraine," at the extreme south end of the Century of Progress grounds.

If there is any artist living—sculptor or painter—who can carry through that idea it is Archipenko, by far the greatest artist the vast Ukrainian area of middle Europe has produced through the ages, and looming as big in the world outside as in his native Kiev. Name any half-dozen sculptors the world has produced since Rodin, and you'll have to include Archipenko. Mailloi will be in the list and Epstein—they like Archipenko, without argument.

Mysticism and Mathematics.

In looking at the sculpture of Archipenko, all phases of which are on view in "Ukraine" at the fair, please keep always in mind that he has a mathematical and engineering inteligence of high order, in addition to skill with the tools of his art trade perhaps unmatched among living craftsmen. This intelligence guides his tools unerringly. But more, he is a poet and a mystic—rare, but not unheard of—Milton and Dante were both mathematicians and engineers.

It was Archpenko's vision as poet that led him to apply "cubism" and "expressionism" to sculpture. He was first in that field, as comparison of dates will show. A year before even Duchamp-Villon, and quite a while ahead of Epstein, Brancusi and Zadkine.

His "mysticism," too, has always been in his work—for instance, in the tapering nude torso of woman in the Arts Club's collection (its replica in nickel is in "Ukraine") a torso that flames like the flames of Greco.

It is this "mysticism" that is now flowering in his exaltation of the feminine in a series he calls "Ma" (pronounced "mah" and having nothing to do with the "mother" idea).

"Ma—Meditation," "Ma Distributing Power" and "Ma—Apparition," he calls the three figures he has completed. They are partially draped, instead of being completely nude, as in the art of the Archipenko of old. The conception and execution are of 1933—the great Ukrainian in a creative mood under which he is still working "Ma—Apparition," in clay, was not yet dry when it reached the Ukrainian pavilion. Of the three, I prefer "Ma—Meditation," executed in a deep blue.

(Bulliet, in **The Chicago Daily News**, June 17, 1933).

III

ARCHIPENKO TO FIRE FIRST BIG GUN OF AUTUMN.

By C. J. Bulliet.

While Archipenko is one of the three or four greatest "modern" sculptors living and recognized internationally as such, he is curiously enough, an American "best seller."

More then 200 of his sculptures are owned in America by collectors from the Atlantic to the Pacific, in addition to numerous paintings and drawings. This wide sale is a gratifying commentary on the advanced taste of American buyers.

Despite this American showing, the Papanese are the most eager buyers of Archipenko's works, a show of his in Tokyo selling clean. The Germans and the Russians, too, are heavy buyers and Archipenko's pieces are in all the great museums in Europe that buy contemporary art.

Several of Archipenko's works are owned in Chicago. The most important of these is the possession of the Arts Club.

Archipenko is a native Ukrainian, born in Kiev in 1887. He studied at Kiev, then Moscow, and in 1908 he went to Paris, where "cubism" in painting was a new sensation. Archipenko applied the technique to sculptire, and produced the first "abstract" marbles and bronze. He became immediately the "man of the hour" among the sculptors, though only 21. He worked and taught in Paris for the next ten years, then went to Berlin for four. In 1923 he came to New York, and has been in America ever since. He became a United States citizen in 1928.

(**Chicago Daily News**, Saturday, August 19, 1933)...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КРИТИКУВАТИ, АЛЕ З ФАКТАМИ І ЗНАННЯМ.

Так склалося, що й я був при будові української держави. Перебирав разом з іншими владу в українські руки і був свідком, як творилась українська держава. Служив в австрійській армії довгі літа. Пережив з нею світову війну. Бачив чимало, у чужих і у своїх. Пережив болі втрати нашої державности і з тими болями опинився потім на американській землі.

Мені здається, що саме такому як я було би багато до нарікань на нас самих, на наш провід, на нашу нездарність, сварливість, вузкоумність і т. п. Але правду скажу, що саме навпаки. Прямо не можу стерпіти, як чую на вічах, зборах чи навіть на наших національних святах ріжні промови, в яких ми беремося дуже часто розвязувати важкі політичні проблєми, а, не вміючи їх розвязати, помагаємо собі тим, що обвинувачуємо всіх і вся за ріжні промахи.

Такесаме доводиться часами читати і по наших ґазетах. Не розумію, яку ціль має приміром п. Пашук, коли посилає до „Свободи" такі статті як от „ми самі про себе", яку поміщено в ч. 195 нашого органу. Що це значить, що десь хтось за щось бється. Що це значить „сумно". Що це значить: „Сорокмільйоновий нарід у неволі. А подякувати за те все можемо тільки самим собі, що любимо самі себе бити".

Хто є розумний з такого писання:

„Мудрі. Ще нічого не зачали, а вже в нас сварка. Той по соціялістичному, той по націоналістичному, а інший по такому, що про це диво навіть ніхто в світі не чув".

Або: „Бються і сваряться, аж тріски летять! Вчора браття і сестри — нині вороги по самі вуха. А кождий має на „серцю" добро „народу", або добро „робітника". І за такою нашою „мудрістю маємо аж чотири України".

Берім тепер нашого робітника, даймо йому це перечитати і спитаймо його, що він з того розуміє? Бо подати назви „соціялістів" і „націоналістів" не значить нічого. Є соціялісти-большевики і винищують Україну. А є такі соціялісти, що борються з большевиками. І є такі соціялісти як Пілсудський, що годяться з червоними катами. Є українські соціялісти, що пішли на службу Москві, а є такі, що далі борються за незалежну українську державу.

А що це значить „націоналісти"? Кого п. Пашук має на думці? Чи тих, що кладуть свої голови в краю, що гинуть на ляцьких шибеницях, що ставлять націю понад все, що приготовляють наш нарід до нового революційного зриву. Чи може думає про тих, що торгують українськими землями, прикриваючись українським націоналізмом.

Про такі справи не можна писати злегка. Не можна ставити себе в якийсь невтралітет і глядіти на те все з якогось становища високого судді та давати згори якісь науки, може ще й тим, що жертвою крови, майна й свого інтелекту вже неразь виявили свою любов до рідної землі.

Не можна про все говорити, на всім визнаватися, все критикувати і все знати краще ніж другий. Зате краще писати в газеті про те, що хто робить, як практично він сам розвязує пекучі справи, потреби дня, бо це є цікавіше для загалу, для нас, звичайних робітників. Хай фільософують ті, що мають до того наукове підготовання. Кожному з нас буде цікавіше знати, як приміром організують в Филаделфії допомогу голодній Україні, що зробили, щоб у Вашинґтоні взяли під увагу справу України, коли схочуть визнавати совіти і т. д. Якби п. Пашук писав приміром про те, що він у тій чи іншій справі зробив реального і т. п., то це було би дуже цікаве й будуюче. А ті нарікання, стогнення вже раз закиньмо. Будьмо творчими людьми. Не словами і проповідуванням та загальниками реформуймо наше громадянство, а реальною працею, ділом і жертвою. Молода генерація, що бачила відродження нашої держави, що дійсно витерпіла за ту державу, не хоче навіть слухати тих нарікань, бо це таке мертве, струпішіле, неактивне, що вже остогидло це слухати, а що доперва читати про те в ґазеті.

Теодор Федусь,
Кліфтон Гайтс, Па.

ВІДОЗВА
З СЕЛА ЛІМНА ПОВ. ТУРКА.

Дорогі Родимці!

Із тих Карпатських гір, зпід тих низьких чорних стріх, шлемо Вам, Браття Американці, заклик для добра України: Прийдіть нам з помічною рукою в задуманому нами ділі.

Село наше Лімна приступає до будови Народного Дому. Та тяжко нам власними силами здвигнути цей дім у такий скрутний для нас час.

Тяжке лихоліття нашого українського народу, що серед ворожих насильств пробиває собі кращу долю і добуває всіх сил до оборони від ворожих зазіхань, примушує і нас у нашім селі покласти підвалини під нове трівке життя на полі освітно-економічному, це є збудувати Народний Дім.

Думка будови Народного Дому повстала з конечної потреби: щоби піднести цей занепавший гірський закуток на просвітно-економічнім полі та дати селянам змогу визбутись жидівських довгів. Відносимося до Вас, Браття з сусідних ни і до Вас Браття зі сусідних сіл: причиніться своєю лептою до здійснення цього діла, хай у наших горах засвітить промінь сонця.

Ми вже започаткували будову Народного Дому, придбавши площу під будову. Частинно придбали будівельний матеріял жертвами господарів — та брак покладного гроша не дозволяє розпочати самої будови, бо село виснажене господарською скрутою, обтяжене високими податками і задовжене до краю у жидівських руках.

Дорогі Земляки! Ми віримо, що Ви ще не збулись туги за Рідним Краєм, що нужденний стан наших сіл, з котрих Ви самі вийшли, лежить Вам на серці, як і нам, що мрієте гадкою про кращу долю нашого народа і з щирим серцем прийдете з помічю своїх мозольних рук, хоч вам тепер також не легко, про що ми знаємо. Спільними силами здвигнемо Народний Дім на славу нашого народа й турчанських Карпатських гір.

Відкликніться, Брати Американці, на наш зазив, бо те, що жертвуєте, буде Вашою славою і в незабутній нашій памяти і наших грядущих поколінь.

Виділ читальні, вибраний загальними зборами, ухвалив, щоби тих жертводавців, котрі жертвують суму понад 10 долярів, визнати своїми почесними членами та їхні фотографії умістити в салях Народного Дому на почесному місці, як основників Народного Дому в Лімні.

На всі жертви виставимо посвідки, поодиноко для кождого жертводавця з подякою. Вповні довірені у Вашу щиру поміч, бажаємо Вам щиро всього блага.

За Виділ Читальні „Просвіта" в Лімні: Семен Гнилянський, голова; Гриць Лялька, заст. гол.; Іван Вишинський, секр. За Надзірну Раду Чит. „Просвіта" в Лімні: о. Яків Турянський; Тома Тьордьо, начальник громади.

Дорогі Браття! Хто має любов до рідної землі і свого села та повіту, допоможім, скільки наших сил, щоби в тім нашім гірськім окрузі збудувати Народний Дім у памятну славу для нас всіх.

Я від себе складаю першу рату $25. Стефан Понейко як рату $10, Микола Кіра $25. Разом $60. Коли збереться більша сума, то вишлемо її на руки Контрольної Комісії на призначену ціль в Лімні. Жертви просимо засилати на адресу Комітету:

Nikola Kira,
19 Grant Ave., Carteret, N. J.
(Tel. 80429).

або на мою адресу:

D. Kira,
1175 Gerard Ave., Bronx,
New York, N. Y.

За Комітет Будови Народного Дому в Лімні:

Микола Кіра, Стефан Понейко, Д. Кіра, секретар.

По всякі інформації й запити удаватись до секретаря.

Додавання — синочку — ще не вмієш!

Пощо мені додавання, адже в теперішних часах лише відтягають!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЛЕНКЕСТЕР, Н. Й.

Танцюристи при праці.

Наші танцюристи, скінчивши курс українського народнього танку, зорганізували Товариство Українських Танцюристів ім. В. Авраменка і взялись охочо до дальшої праці.

На зборах ухвалено, щоби танцюристи давали відчити і вправлялися в українській мові. Дня 21. червня мали танцюристи відчити на такі теми: Анна Хорт „Українська Січ", М. Максимик „Як Т. Шевченко задивлявся на українських селян і робіників", Стефан Довіняк „Любов до українського національного танку, і що його спонукало вступити на курс танків".

В середу, дня 28. червня, відбулися відчити на теми: „Історія України" — Олени Максимик, і „Що є історія?" — М. Трояновської. На згаданих відчитах були присутні й старші громадяни. По відчитах були запити і дискусії. Старші громадяни дуже вдоволені, що наша молодіж учиться і робить великий поступ.

Наше Т-во має також стінну ґазету „Каменярі", яка виходить один раз на два тижні, а редаґують її Михайло Кінь і М. Трояновська. В ґазеті пишуть самі танцюристи.

Дня 31. липня загостив до нас В. Авраменко, провірив наших танцюристів і роздав свідоцтва. По розданню свідоцтв п. Авраменко виголосив промову, в якій між іншим представив ціль і значіння організації молоді і значіння українського танку. При кінці своєї промови подякував гостям за присутність, а танцюристам, які не бачили нашої України, за те, що так щиро люблять її і шанують українську штуку і культуру. „Я вірю, що в скорім часі наша молодь здобуде те, чого наші предки не могли здобути, а це Українську Соборну Республику", кінчив п. Авраменко, а присутні нагородили його гучними оплесками.

Також промовляли тов. С. Ємчук і тов. Є. Безручкова. Дня 2. серпня Т-во ухвалило вислати делеґата на зїзд Українських Танцюристів в Шікаґо. Делеґатом був вибраний С. Ємчук. На покриття коштів делеґата влаштовано пікнік.

Це є короткий звіт з діяльности нашого Т-ва Танцюристів. Підчас зимового сезону наша робота подвоїться.

Анна Хорт, члениця 87 від. У. Н. С., писарка.

10 ЗАПОВІДЕЙ ДЛЯ ДРУЖИНИ ФАШИСТА.

Фашисти зложили десять заповідей для дружини фашиста. Одначе неодну заповідь можна примінити також до жінки не-фашиста. Ось як виглядають ці заповіди:

1) Люби мужа над все, а ближнього люби, як найліпше можеш. Памятай одначе, що дім належить до мужа, а не до ближнього.

2) Уважай мужа за знаменитого гостя, за цінного друга, а не за приятельку, якій розказуєш усі свої журби. Постарайся такої приятельки не мати.

3) Хай дім твій буде порядний, а лице усміхнене. Як муж цього не завважає, то йому вибач.

4) Не жадай надто багато від мужа; коли це можливе, жадай радісного мешкання, трохи вільного простору й спокою для дітей.

5) Хай твої діти будуть завжди свіжі й чисті, а ти будь така, як вони. Хай муж усміхається на ваш вид; хай думає про вас поза домом.

6) Памятай, що ти вийшла заміж на добро й зло. Як всі його опустять, ти мусиш тримати його руку в своїх долонях.

7) Колиж твій муж має ще матір, хай не має меж доброти й посвяти для тої, яка його привела на світ і колисала.

8) Не жадай від світа цього, чого він ще нікому не дав: якщо ти є пожиточна, то вже ти є щаслива.

9) Якщо прийде нещастя, будь відважна й не попадай у розпуку: прийде успокоєння. Май до мужа довіря, а він матиме відвагу за двоє.

10) Якщо твій муж віддалюється від тебе, жди на нього. **Навіть як тебе опустить, чекай на нього. Бо ти не лише є його жінкою, але й честю його імени.** А колись він вернеться й благословитиме тебе.

ПОСИЛАЙТЕ „СВОБОДУ" НА УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

Прочитавши **„Свободу",** не марнуйте її, не викидайте, а **вишліть нашим селянам на Закарпатській Україні,** бо вони вас цього просять. Пишіть до редакції „Свободи", а ми вам подамо село й читальню, куди будете висилати.

Radio

В неділю, дня 24-го вересня, в годині 8.30 рано, зі стації WOV, 1130 Кс., відбудеться 189-та українська програма, надавана підприємством Сурма в Ню Йорку.

Слідуюча програма буде нарис з народнього життя п. з. **„Бабине літо".** Участь беруть: Сокільська орхестра (17 інструментів). Квартет Сурми, до котрого входять: панна Кісіль, Михайло Скоробогач і обоє Котовичі.

Нарис опрацював Мирон Сурмач. Анонсують Сурмач і Ів. Кібало. (Огол.).

Чи істнує на світі сир?

Як відомо, в Совітах населення голодує. На тлі страшної недостачі харчів повстала в Москві ось яка анекдота: Маленький хлопчик вчиться напамять байку Крилова: „Вороні десьто Бог дарував кавальчик сира..."

Батько-комуніст сердито відзивається:

— Що ти плетеш такі дурниці? Скільки разів казав я тобі, що ніякого Бога нема.

Мовчанка. А за хвильку хлопчик несміливо питається:

— Татку, а чи є на світі сир?

—o—

Батько навчає...

Батько: Чому ти з ґеоґрафії дістав двійку?

Син: Я не знав, де лежать Анди...

Батько: На другий раз уважай краще на свої річи і памятай, де що положив.

—o—

Я дістав сивий волос. Думаєте, пане товаришу, що фарбування волосся може пошкодити?

Цілком певно! Мій вуйко почав своє сиве волосся фарбувати і до місяця вже був жонатий.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(50)

„Угіо!, угіо!" — кричав Тородон на трирога, який покірно тепер слухав його. Коли Тарзанови здавалося, що нарешті він тепер позбудеться переслідування трирога, триріг підніс свою морду догори й подивився на дерево, де був Тарзан з дівчиною. Це було сиґналом для Тородона, що на дереві щось є. Тородон глянув туди й побачив там Тарзана й Панатлі. Він своїм києм пігнав трирога до дерева ближче й скоро опинився під гилкою, де був Тарзан і дівчина.

Тарзан бачив, що знову йому треба буде битися з потворою Тородоном. Він знав, яка тяжка боротьба з ним. Тарзан випрямивсь у ввесь свій ріст. Тепер він стояв готовий всадити свою стрілу в серце Тородона. Нарешті Тородон став на спину трирога й готовий уже був хопитися за гилку, щоб опинитися поруч з Тарзаном. Тарзан натягнув свій лук і стріла зі свистом вплялася в груди Тородона. Тарзан влучив його в серце. Труп Тородона скотився на землю.

В дівчини переляк минув і тепер вона здивована й захоплена дивилася на Тарзана. „Тарзан страшний! О, ні, Тарзан чудесний!" — вона шепотіла. Тарзан думав, що вже позбувся переслідування трирогів, але помилився. Вони далі стояли під деревом і стерегли свої жертви. „Вратуватися можна лише тим, що я подамся геть по деревах. Трироги підуть за мною, а ти тікай у печери", нарешті сказав Тарзан дівчині. „Ні, я тебе не покину", відповіла дівчина.

Та Тарзан не зважав на її протести й подався по деревах. Дівчина лишилася на дереві, приглядаючись, як за Тарзаном побігли трироги. Тарзан голосно кричав, звертаючи на себе увагу трирогів, і він узагалі хотів звернути на себе увагу всіх можливих ворогів Панатлі. Цілу ніч біг по деревах Тарзан, але трироги не відставали від нього. Нарешті досвіта він положився високо на дереві, щоб заснути. Він не знав, що дівчині грозить нова небезпека.